

BARDU KOMMUNE		
Saks. nr. 14/1303	Løp. nr. 8064/r	Dok. nr. 18
23 DES 2015		
Ark. kode		
Enhet TEKJ.	Saksbet. KJ	Kopi til: PÅH

Bardu kommune  
Postboks 401  
9365 BARDU

ÅSSEMEANNUDEADDJI/SAKSBEHANDLER  
Elina Hakala, +47 78 47 40 24  
elina.hakala@samediggi.no

DIN ÆUJ./DERES REF.  
14/1303- 15/6716-7

MIN ÆUJ./VÅR REF.  
15/5696 - 2  
Almmut go válddát oktavuoda/  
Oppgis ved henvendelse

BEAIVI/DATO  
11.12.2015

Samediggi  
Avjoarjeaidnu 50  
93730 Kárášjohka

Telefonnr: +47 78 47 40 00  
www.samediggi.no  
samediggi@samediggi.no

Åpningstider:  
Mandag - Fredag  
08.00 - 15.30

## Uttalelse til forskrift om kommunalt løypenett for snøskuter i Bardu kommune

Vi viser til deres brev datert 12.11.15 vedrørende Forskrift om kommunalt løypenett for snøscooter i Bardu kommune, som er på offentlig ettersyn. Plandokumenter er lastet ned fra kommunens hjemmeside.

Sametinget har uttalt seg til saken tidligere, i brev av 03.11.14, i forbindelse med kommuneplanens arealdel. I brevet ber vi om at forholdet til samiske kulturminner og reindrift må utredes, samt at: «både eksisterende og potensielle samiske kulturminner, og konsekvenser for disse (...) må synliggjøres i planarbeidet. § 9-undersøkelser må vurderes i hvert enkelt løypeforslag». Vi viser også til rikdommen på kulturminner i Alte- og Leinavannsområdet og at disse ligger i områder som blir tidlig bare om våren og vil kunne bli berørt av økt ferdsel.

### Samiske kulturminner

#### Generelle merknader

Kommunen gjorde en utredning der kulturminner og kulturmiljø er et eget punkt. Saken ble så tatt ut av kommuneplanarbeidet og er nå fremmet gjennom den nye motorferdselloven. For kulturminnene er ikke dette av vesentlig betydning, ettersom saken uansett må vurderes opp mot bestemmelsene i kulturminneloven om fare for skade og skjemming på kulturminner.

Det er utarbeidet en ny utredning av kommunen. Den generelle teksten i punkt 2.1.5 er stort sett identisk med den forrige. Til teksten kan vi bemerke at det i all hovedsak er samiske kulturminner rundt Lenesjåvri/Leinavann. Området er usedvanlig rikt på samiske kulturminner med stor tidsdybde og variasjonsbredde. Vi finner fangstlokaliteter på holmer og langs land, gravholmer, offerplasser og en rekke boplasser av forskjellig slag. Boplassene ligger på samme lokaliteter som boplasser fra yngre steinalder/tidlig metalltid og vitner om ressursrikdommen og bruken knyttet til rein, fiske og fangst opp gjennom hele forhistorien.

Vi finner også sjeldne og spesielt verdifulle kulturmiljø som gravholmene med ID 1792221, ID 179229, ID 179265 (Duopmáasasuolu/Tomasholmen) og ID 214200-4201 (Duopmáasanjárga/Tomasodden) i Riksantikvarens kulturminnedatabase (Askeladden). Disse har nasjonal verneverdi. Tomasholmen er en sammenhengende kulturminnelokalitet som består av oppmurte skyteskjul, graver og kjøttgjemmer i rullesteinsura, i tillegg til årran/ildsted etter en teltplass. Kulturminnene ligger i sitt opprinnelige miljø, i et landskap med svært lite inngrep.

Kommunen viser til Askeladden i gjennomgangen av de enkelte løypetraséene og vurderingen av konsekvenser i forhold til kulturminner. Det vises også et par plasser til lokale opplysninger om kulturminner. Vi kan imidlertid ikke se at man fullt ut har brukt opplysningene i Askeladden for å unngå konflikt med kulturminner. Løypetrasé nr. 4 fra Ostu langs Leinavann er lagt tvers over boplasslokaliteten ID 178829 (årran/ildsted), ID 178799 (tidlig metalltid) og ID 178800 (3 rekkorganiserte ildsted) i Bahta ved Strømmen. Den sistnevnte typen ildsted er foreløpig unike i området. Løypa er altså i direkte konflikt med

lokaliteten. Kulturminnene er ikke nevnt i utredningen. De har ligget inne i kulturminnedatabasen siden høsten 2014.

Generelt kan det sies at kjente samiske kulturminner (registrert i Askeladden) ikke er nevnt under de enkelte løypetraséene, og at konsekvensene for kulturminner framstår som små eller ubetydelige. Kommunen mener å ha god dokumentasjon i forhold til kulturminner (s. 11, utredningen). Til dette er å bemerke at Sametinget og Troms fylkeskommune gjennom et registreringsprosjekt i perioden 2014-2015 har registrert nærmere 100 (fortrinnsvis samiske) kulturminner rundt Leina. En del var kjent fra før for forvaltningen, andre var nyregistreringer. Registreringene er lagt inn i Askeladden men ser ikke ut til å være en del av kommunens datagrunnlag.

Store områder er ennå ikke undersøkt. Som forvaltningsinstans gjør vi oss her vurderinger ut fra kunnskap om samisk landskapsbruk generelt, arkeologisk fagkunnskap, samt ut fra skriftlige og muntlige kildeopplysninger og arkivøk. Fravær av data er ikke ensbetydende med fravær av kulturminner og aktivitet i forhistorien. For steder der vi har kunnskap om, eller grunn til å tro, at det kan være kulturminner som vil være i konflikt med et tiltak, må vi gjøre § 9-undersøkelser/befaring. Her kjenner vi foreløpig ikke konsekvensene. For scooterløypene gjelder dette følgende traséer:

#### *Varsel om befaring av løypetrasé 3.6*

Fra Maisabukta er det foreslått en løype opp til fjellet, ved Gamas. I utredningen er kulturminner satt til liten eller ingen verdi, ingen konsekvenser og middels datagrunnlag.

Kommunen har hatt tilgang på dårlig datagrunnlag, ettersom det ikke er registrert kulturminner i Askeladden i området. Dette er fordi området ikke har vært undersøkt. Sametinget har imidlertid tilgang på muntlige kildeopplysninger fra Saarivuoma sameby, samt historiske kildeopplysninger. Fjellpartiet består av en høyfjellslette der infomantene kjenner til tallrike vår- og høstboplasser og gamle melkeplasser for rein i Gamasområdet. Ingen av disse er registrert. De skal ligge på lave rygger og tørre flater i områder der løypetraséen er foreslått. I forskriften ser det ut til at man også tenker seg en rasteplass i dette området. Også denne kan være i konflikt.

Dette er vårbeiteland der det blir tidlig bart og der det ligger lite snø. Vårboplasser ligger gjerne svært eksponert i terrenget, slik vi kjenner det fra boplassene i hyttefeltene i ytterenden av Altevann. Det er altså stort potensiale for konflikt med automatisk fredede samiske kulturminner i Gamasområdet.

Traséen fra bukta og opp til Gamas har stort potensiale for funn av samiske kulturminner som fangstanlegg og boplasser brukt under flytting.

#### *Varsel om befaring av løypetrasé 3.5 Ostu – grensen, samt 3.7 partiet til fjells (fra grensegata)*

Behovet for befaring gjelder fra der løypetraséen går i land lengst sør, på Muotki, og til grensegata. Samt partiet til fjells, fra grensegata og mot løypetrasé 3.6 Områdene er ikke befart av kulturminnevernet. Her er stort potensiale for boplasser og fangstanlegg. Tromsø Museum kjenner til uregistrerte kulturminner i området.

Løypa er som tidligere nevnt i direkte konflikt med boplasslokaliteten ved Strømmen (ID 178799, ID 178829, ID 178800) og må legges godt utenom denne.

Vi vil ellers peke på det sjeldne og verdifulle kulturmiljøet bestående av gravholmen Tolmasholmen (ID 179265) og Tomasodden (ID 214200-214201) i sørenden av vannet.



Kulturmiljøet har nasjonal verneverdi. Kulturminnene ligger helt oppe i dagen, i rullesteins-ura, der det blir tidlig bart. De er allerede i dag utsatt i forhold til aktivitet knyttet til friluftsliv, slik som etablering av nye bålplasser med stein fra kulturminnene og forsøpling (se for øvrig NIKU's rapport om friluftsliv og kulturminner: <http://www.niku.no/filestore/Publikasjoner/NIKUTema42.pdf>)

Løypetraséene bør legges godt utenom land (Tomasodden) og holmen, for å minske risikoen for at stedene blir brukt til rasting. Man må naturligvis heller ikke tilrettelegge for rasting på disse stedene.

#### *Varsel om befaring av løypetrasé 3.8 Altevann – nasjonalparkgrensa*

Området er ikke undersøkt, men har stort potensiale for funn av samiske kulturminner knyttet til fangst og reindrift. Området må befares.

***De varslede befaringene må gjennomføres før løypetraséene 3.5 – 3.8 (løypekart 4) kan vedtas. Et evt. vedtak uten at dette er gjort, vil måtte påklages.***

Når det gjelder detaljene rundt gjennomføring av befaringen vil vi komme tilbake til dette i eget brev

#### *Øvrige merknader vedr. kulturminner*

Vi merker oss opplysningene i utredningen om et samisk kulturminne (steingjerde) som skal være berørt av løypetrasé 3.2 Innset – Altevann. Vi er foreløpig ikke kjent med kulturminnet, men forutsetter at løypa legges utenom gjerdet og at dette skjer i samråd med Sametinget.

#### **Naturgrunnlaget for samisk kultur og næringsutøvelse**

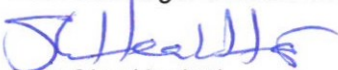
Sametinget ser medvirkning fra samiske interesser som viktig og verdifullt i all type planarbeid, også ved utarbeidelse av forskrift for kommunale løypenett. Samiske interesser og lokalsamfunn vil kunne være siida, reinbeitedistrikt, bygdelag, utmarkslag og andre interesseorganisasjoner. Kommunen skal også legge til rette for medvirkning fra den samiske befolkningen som ikke alltid er bosatt i kommunen men som likevel har sine næringsarealer i kommunen, herunder reindrift.


Sametinget ønsker å minne kommunen om at snøskuterløyper skal ikke være til vesentlig skade eller ulempe for reindriften (§ 4 a i forskrift om bruk av motorkjøretøyer i utmark og på islagte vassdrag, femte ledd). Kommunene skal spesielt ta hensyn til viktige vinterbeiteområder.

I følge utredningen om skuterløyper vil trasé 3.6 Maisabukta-Gámasjávri ha store konsekvenser til reindriften i området og de berørte reinbeitedistriktene både på norsk og svensk side er imot tiltaket. Løypetrasé 3.7 Grensegata - Gámasjávri vil også skape store negative konsekvenser for den svenske samebyen, som har beiterett i området.

Sametinget forutsetter at løypetraséene i Bardu kommune blir utformet i dialog og samforståelse med berørte reinbeitedistrikter. Sametinget fraråder kommunen om at det etableres skuterløyper fra Leinavatn/Lulit Lenesjávri til Gámasjávri, som går langt inn i viktige vinterbeiteområder for Hjertind reinbeitedistrikt.

Dearvvuođaiguin/Med hilsen

  
Sten Olav Heahttä  
fágajodiheddji/fagleder

  
Elina Hakala  
ráđđeaddi/rådgiver

Kopiiija/Kopi til:

Fylkesmannen i Troms Romssa Fylkkamánni	Miljøvernafdelingen	9291	TROMSØ
Troms fylkeskommune Romssa fylkkasuohkan	Kulturetaten	9296	TROMSØ